

SJØMATBEDRIFTENE

Til: Havbruksutvalget

27. oktober 2022

Innspill – Overordnet for ett nytt tillatelsessystem

Bakgrunn:

Norges tidligere statsminister Gro Harlem Brundtland uttalte: «Alt henger sammen med alt». Med dette som utgangspunkt mener Sjømatbedriftene det er verdt å be havbruksutvalget og se hele verdikjeden i sammenheng når man skal utarbeide forslag til et helhetlig tillatelsessystem for fremtiden.

Sjømatnæringen opplevde en sterk vekst i 2021. Antall sysselsatte økte med hele 13.000 personer til 106.000 sysselsatte som direkte og indirekte jobber i næringen, sammenlignet med året før. Når man regner med ringvirkninger var verdiskapingen var på 120 milliarder kroner, og skatteeffekten utgjorde 34 milliarder kroner. Dette kommer fram i en ny rapport fra Menon Economics, Nofima og Norce.

Sjømatbedriftene mener det er grunn til å understreke at det var veksten i havbruksnæringen som var den største vekstdriveren.

Utvikling i Sjømatnæringen

Knappt noen norsk næring har vokst mer enn sjømatnæringen de siste femten årene. Fra 2008 til 2021 har primæraktivitetene i næringen opplevd en vekst i verdiskaping på om lag 250 prosent ifølge SSB. I 2021 var økningen på åtte prosent, sammenlignet med 2020. Antall sysselsatte har også vokst mye i perioden fra 2008, selv om økningen i sysselsetting er lavere enn for verdiskapingen. Siden 2008 har antall sysselsatte i primæraktivitetene i næringen vokst med 41 prosent. I 2021 økte antall sysselsette med fire prosent.

Fra attåtning til global industri

Oppdrettsnæringen er en av landets desidert mest vekstkraftige og lønnsomme næringer, og omtrent den eneste næringen - sammen med offshore energi og maritim - hvor Norge behersker hele verdikjeden. Sammen med de andre havbaserte næringene har havbruk verdens sterkeste marine kunnskapsklynge. Havbruksnæringen har vokst flere ganger raskere enn andre eksportnæringer i de senere årene.

Sjømatbedriftene mener at havbruksnæringen har med de rette rammebetingelsene Norges beste framtidsutsikter til å skape arbeidsplasser langs hele kysten med høy verdiskapingsevne og kraft til å bidra til velferden.

Sjømatbedriftene viser til at havbruksnæringen er unik i norsk sammenheng fordi det er en sektor hvor vi faktisk er verdensledende på forskningsbasert kunnskapsproduksjon og innovasjon. Andre konkurranseutsatte sektorer i Norge bruker i større grad kunnskap og innovasjoner fra andre land. Kunnskapsutvikling og innovasjon skjer i samhandling mellom havbruksselskaper, deres leverandører og forskningsmiljøer.

Bærekraftig havbruk

Havbruksnæringen må forholde seg til samfunnets forventninger og krav til bærekraft globalt, nasjonalt og lokalt. FNs bærekraftsmål gir viktige føringer for havbruksnæringen. Disse målene handler om mye mer enn klima og miljø. Oppdrettsfisk, herunder oppdrettslaks, er på mange måter det mest ressurseffektive og miljøvennlige animalske proteinet når vi anvender et bredt sett av parametre, som f.eks. førfaktor, CO₂ avtrykk og vannforbruk. For en global befolkning som tilbys mye usunn og lite næringsrik mat er laks også et sunt alternativ som har høyt innhold av Omega-3, fettsyrer, proteiner og andre næringsstoffer.

For myndighetene globalt og i Norge er det mest rasjonelt å vurdere et bredt sett av bærekraftsparametere når samfunnet skal utforme politiske rammebetingelser for matproduserende næringer. Det innebærer at også havbruksproduksjon bør sammenlignes med produksjon av animalske proteiner på land i flere bærekraftsdimensjoner.

Lakseoppdrettsnæringen har utfordringer på noen miljøparametre. Framtidig vekst i lakseproduksjonen må skje samtidig som miljøavtrykk og fiskevelferd holdes på nivåer som vurderes som forsvarlige på et faglig grunnlag. F.eks. må lakselus populasjon holdes på bærekraftige nivåer i forhold til fiskevelferd og villaks bestander. Laksenæringen har opp gjennom årene klart å løse ulike utfordringer i forhold til miljø og fiskevelferd. På grunnlag av disse erfaringene og omfang og diversitet i innovasjoner og investeringene er det grunnlag for optimisme, f.eks. i forhold til lakselus problematikken

Politiske rammebetingelser for bærekraftig vekst

Det er ikke ett enkelt virkemiddel som kan bidra til at havbruksnæringen realiserer sitt potensiale for bærekraftig vekst. Forskning, kompetanseutvikling, teknologiutvikling, klyngeutvikling, produktutvikling, markedsutvikling og merkevareutvikling bør alle være områder som prioriteres tilstrekkelig med effektive virkemidler.

Skatter og avgifter er en viktig del av de politiske rammebetingelsene. Med de ovennevnte utfordringene representerer forslaget om å innføre en egen grunnrenteskatt, tilsvarende det vannkraftsektoren har, en bremse for videre vekst i næringen. En distriktsnæring med høy verdiskaping og som tilbyr gode arbeidsplasser langs kysten er en næring som bør stimuleres heller enn å bremses. For at havbruk skal realisere sitt potensiale for bærekraftig vekst må det investere et hundretalls milliarder kroner fram mot 2030. Men da må samfunnet være svært varsomt med beskatning ut over ordinære skatter og avgifter som alle næringer betaler.

Når det gjelder reguleringen av vekst i havbruksproduksjonen må den være basert på næringens prestasjoner på miljø og fiskevelferd. Det bør være økonomiske incitament for regioner og selskaper som når måltall for bærekraft og miljø, slik at havbruksselskapene stimuleres til å investere i innovasjoner. Det er svært viktig at kunnskapsgrunnlaget for reguleringer av produksjonen styrkes. Dagens system med trafikklys i produksjonsområder har ikke et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag og innretning.

Havbrukspolitikken har mange elementer. Det er krevende å vurdere alternative utforminger og effekter av endringer i politiske rammebetingelser. Derfor vil Sjømatbedriftene understreke at det er svært viktig at utformingen av framtidens rammebetingelser skjer i en tett dialog mellom myndigheter, havbruksnæringen og andre samfunnsaktører. Vår evne til å snakke sammen i dette landet, samtidig som det er integritet i myndighetenes utvikling og praktisering av politikk, vil være et internasjonalt konkurransefortrinn når vi skal vokse havbruksnæringen på en bærekraftig måte.

Sjømatbedriftene viser til rapporten: «En konkurransedyktig og kunnskapsbasert havbruksnæring». Våre betraktninger, tall og konklusjoner ovenfor er hentet fra nevnte rapport som er utarbeidet av handelskolen BI.

Sjømatbedriftenes innspill:

- Sjømatbedriftene vil understreke at etterspørselen etter norsk laks er større enn tilbudet. Sjømatbedriftene mener derfor at fremtidig rammebetingelser må utformes ut fra den erkjennelse at fremtidig vekst vil kunne skje både på land, til havs, og ikke minst ved at man utnytter potensialet i det kystnære havbruket.
- Sjømatbedriftene vil understreke viktigheten av at et fremtidig tillatelsessystem må være forutsigbart for næringen. Sjømatbedriftene mener derfor at tillatelsene ikke bør være tidsbegrenset.
- Sjømatbedriftene representerer mange av de privateide selskapene innen kategorien små, og mellomstore bedrifter. I den sammenheng gjør vi oppmerksom på at vi i dag har 96 havbruksselskaper med matfiskkonsesjoner, og hvorav 83 av disse har 15 eller færre tillatelser, og omtales i dag under kategorien små og mellomstore aktører. Tilbakemelding fra våre medlemsbedrifter som befinner seg i nevnte kategori er forutsigbarheten viktig for å videreutvikle sin drift.
- Sjømatbedriftene vil også understreke viktigheten av forutsigbare rammer er helt avgjørende for å sikre nødvendig risikokapital både fra det hjemlige, men også fra det internasjonale kapitalmarkedet.
- Sjømatbedriftene er opptatt av at et fremtidig tillatelsessystem må utformes slik at det ikke favoriserer enkeltaktører i næringen, men gir grunnlag for en differensiert næring med like konkurransevilkår og hvor det gis likeverdige vilkår for små og store selskaper med ulike eierskapsmodeller. En forutsetning og hovedbilde som et fremtidig tillatelsessystem må ivareta er at alle selskaper gis like muligheter til effektiv drift.
- Sjømatbedriftene vil understreke viktigheten av at tillatelsessystemet bør være teknologinøytralt, der fremtidige tillatelser utstedes basert på tillatelsenes eksterne miljøpåvirkning.
- Sjømatbedriftene mener det er behov for å forenkle dagens tillatelsessystem. Utviklingen har gått i retning av at man har fått mange ulike særtillatelser. Det er på den ene siden et behov for å se nærmere på dette, og gjøre forenklinger. På den annen side vil det være umulig at man ikke skal ha noen form for særtillatelser. Det vises til at regjeringen allerede har besluttet at man skal ha et eget tillatelsessystem for havbruk til havs. Det vil etter vårt skjønn også være behov for en særtillatelsesordning knyttet til en ny og forbedret miljøteknologiordning, slik at man kan utnytte potensialet i det kystnærehavbruket.
- Et fremtidig tillatelsessystem må også hensynta nye arter som bl.a. torskeoppdrett og tang og tare.
- Et fremtidig tillatelsessystem må legge til rette for en optimal og god arealutnyttelse. Innen dette område er det behov for nye og bedre løsninger. (Sjømatbedriftene vil komme tilbake med et eget innspill knyttet til denne problematikken).

Sjømatbedriftene vil påpeke at dette er generelle innspill fra vår organisasjon, og viser til de øvrige innsendte innspillene, samt at vi vil komme tilbake med ytterligere innspill i nær fremtid.

Med vennlig hilsen
Sjømatbedriftene

Robert Holmøy Eriksson
Administrerende direktør